

letét, amelynek jövedelméből remélt a hitelező is kielégítést, ismételten kísérleteztek azzal a megoldással, hogy az adós hitelezőjének jelképileg átadja zálogjogi lekötöttséggel a lekötendő ingóságokat, a hitelező azt rendszerint egy zálogtartó kirendelésével átvettnek kijelenti, de maguk a zálogtárgyak fizikailag továbbra is az adós birtokában maradtak. A gyakorló ügyvédség ezt a kényszer expedienst mindig aggályosnak találta és kénytelen volt a feleket figyelmeztetni, hogy a zálogjog érvényessége adott esetekben a bíróságok megítélése szerint kérdéses lehet, a végeredmény az volt, hogy igen sok ügylet a kellő biztonság elérhetésének híján a közgazdaság kárára elmaradt, existenciák önálló megélhetés lehetőségétől üttettek el és az üzleti forgalom is rövideget szenvedett.

Az ingó jelzálogjog megteremtését célzó törvényhozási előmunkálatok azt a reménységet keltették, hogy az itt mutatkozó bajokon jövendő jogunk segíteni fog. Sajnos, úgy látszik, ez a reménység egyelőre megfeneklett. Annál örvedesebb, ha most a Kuria egy legújabbán hozott határozatával (Pk. V. 7439/1928.) ebben a kényes kérdésben a közgazdasági érdekek teljes figyelemmel tartásával állást foglalt és kimondotta, hogy a zálogtartó kirendelésével symbolikusan átadott tárgyakra még ha azok az adós birtokában maradtak is, érvényesen szereztetett meg a zálogjog. A konkrét tényállás teljességéhez hozzátartozik az is, hogy az adós telepén a zálogtárgyakon a zálogjogi lekötést tudtuladó tábla helyeztetett el. A Kuria a törvényszék azon végzését, amely a zálogjogot fizikai átadás híján a magánjogi törvénykönyv javaslatára is utalással érvénytelennek mondotta ki, megváltoztatta. Puszta az érdekelt felek magángazdasági szempontjából támasztható aggályokat is figyelembe véve, ezek elhárítására is ott van az egyes tárgyakon elhelyezett tábla figyelmeztetője, és a fentiek értelmében az egyetemes közgazdasági érdek is az ilyenü zálogjogi lekötöttség érvényességének elismerését sürgette. A gazdasági körök bizonyára hálásan fogják tudomásul venni, hogy a Kuria ezt a sokáig tisztázatlan kérdést a gazdasági szükségletek irányában rendezte.

B. S.

A megrendelések gyűjtéséről szóló törvény ellenére létrejött ügylet érvényessége. A kir. Kuria P. IV. 9585/1928. sz. határozatával (Hiteljogi Döntvénytár 1928. évf. 80. eset) kimondotta, hogy az 1900. évi XXV. t.c. szerint hatálytalan jogügylet utólagosan sem válik hatályossá azáltal, hogy a megrendelő a vétel tárgyát átvette, arról váltót adott és ismételten újító váltókat adott és a vételtárgyat használatba vette.

Ez a döntés, bár igen messzemenően a jogszabályértelme-

zés segédeszközéül a közérdekű szempontok figyelembevételét is igénybe veszi, egyáltalán nem megnyugtató. Az adott esetben arról van szó, hogy egy 34 kat. hold területű birtokkal rendelkező kizgazda motorkét rendelt és a Kuria arra utal, hogy a törvény célja az volt, hogy a kisbirtokosokat megóvja a gazdasági erejüket és szükségletüket meghaladó gazdasági gépek megrendelésétől és hogy ez a közérdekű szempont az 1900. évi XXV. t.-c. rendelkezéseit szigorúan értelmezendővé teszi. Eltekintve attól, hogy ha a konkrét eset szereplőin túlmenve általános elvi szempontokhoz nyúl a bíróság, akkor mindkét ellenérdekű fél közgazdaságilag méltánylandó érdekei számbaveendők, nézetünk szerint a Kuria döntése még jogilag sem helytálló. Ami a gazdasági érdekeket illeti, az in integrum restitutio elrendelése abban az időpontban, amikor a megrendelő már egy őszi és tavaszi szántást a géppel elvégzett, a gép eladójára mindenképpen méltánytalan, mert a használt állapotú gép értékében sokkal többet veszít, mint amennyit a használat mérvének megfelelő használati díj kipótol. A Kuria álláspontja szerint az alakszerűtlenül létrejött jogügylet hiányossága mindaddig fennáll, amíg utóbb az előírt alakszerűségek mellett a megegyezés létre nem jön. Ezen álláspontnak végső konzekvenciája az volna, hogy a vételár teljes kifizetése után az elévülési határidőn belül a vevő bármikor jelentkezhetne az ügylet érvénytelenségére hivatkozással a vételár visszafizetése iránti igényével, amely igény a jelzett kuriai állásfoglalás alapján teljesen jogszerűnek volna mondható. Reá kell mutatni arra is, hogy ha a bíróság azt is feladatának tartaná, hogy az egyes megrendelők gazdasági viszonyai szempontjából a megrendelés észszerűségét felülbírálja, ugy ezzel szinte lehetetlen feladatot hártana a bíróságokra.

Tisztán jogi szempontból az ítélet azért aggályos, mert a Kuria, noha hivatkozik indokolásában arra, hogy a törvény szerint az ilyen alakszerűtlen ügylet a *megrendelővel szemben* hatálytalan, az indokolás további okfejtése során akként fogja fel a dolgot, mintha a törvény az alakszerűtlen ügyletet hatálytalanak mondaná. A megrendelővel szemben való hatálytalanság a törvény azon álláspontját jelenti, hogy a törvény itt ugynevezett sántító jogügyletet létesít. A törvény tehát nem nyújtja az abszolút védelmet, amit az ügylet hatálytalansága jelent, hanem a sántító jogügyleti minősítéssel számol azzal a lehetőséggel, hogy a megrendelőnek esetleg érdekében állhat az alakszerűtlen ügylet érvényesítése is, amely az eladóra mindenképpen kötelező. A sántító jogügylet ebbeli jogi természete pedig az, hogy ha a törvény által védett fél a maga jogát érvényesíti, akkor ő ezt teljes joggal megteheti, amely jogérvényesítés esetén a sántító karaktere az ügyletnek véget ér. Már pedig a megrendelt tárgyak

átvétele és használatbavétele kétségtelenül a vételügyletből eredő jogoknak a megrendelő részéről való érvényesítését jelenti. A sántító jogügylet egy átmeneti bizonytalanságot teremt, amely bizonytalanság a védett fél akaratelhatározásával a vételügyletből eredő jog érvényesítésével, vagy az érvényesség megtagadásával, véglegesen feloldódik, vagy abban az irányban, hogy az ügylet érvényesen perfektuáltatik, vagy hogy az ügylet a védett fél rendelkezése alapján érvénytelen. Ez az átmenetinek szánt bizonytalanság azonban a védett fél választása után már tovább nem tart és a védett fél sem hivatkozhatik a továbbiak során, ha egyszer már akaratelhatározásával az ügylet érvényessége mellé szegezte le magát, arra, hogy az ügylet vele szemben hatálytalan. A Kuria ugy látszik az elvi hatálytalanság és a sántító jogügylet közötti különbséget hagyta figyelmen kívül, és így jutott egy gazdaságilag kétségtelenül káros olyan eredményre, amely a jogbizonytalanságot perpetuálja és amely e mellett a megrendelő esetleges rosszhiszeműségének is tápot adhat.

Ugyancsak a fenti kérdéssel foglalkozik a Kuria P. VII. 1607/1928. számú ítélete, amely a fentebb kifejtett álláspont igazolásául szolgál. A Kuria miután előre bocsátja, hogy a törvény csupán a megrendelővel szemben mondja ki hatálytalanak az ügyletet, folytatólag a következő kijelentéseket teszi: „Az ügyletnek az idézett törvény szempontjából való hatálytalanságára csak a megrendelő hivatkozhatik, ellenben a megrendeléstgyűjtő kereskedő vagy iparos az ügyletbe ragaszkodó megrendelővel szemben az ügylet teljesítését a törvény 1. §-ába foglalt rendelkezésre hivatkozással meg nem tagadhatja. De kétségtelen ebből az is, hogy az ügyletkötési szabadságában egyébként nem korlátozott megrendelő éppen a törvény e bekezdése elején hivatkozott rendelkezésénél fogva a vele szemben eredetileg hatálytalan ügyletet utóbb megfelelő ügyleti akaratkijelentéssel maga is joghatályosnak ismeri el . . . Minthogy alperes a neki szállított motorekét megfelelő kipróbálás után átvette és azt hónapokon át magánál tartotta, nyilvánvaló, hogy az eredetileg hatálytalan jogügyletet utólag érvényes módon joghatályosnak ismerte el“. Utóbb még hozzáteszi a Kuria, hogy „alaptalan alperesnek azt vitató támadása is, hogy az eredetileg hatálytalan ügyletet megújítani (noválni) nem lehetett“.

A Kuria két tanácsának ítéltelése tehát ellentétes irányt követ. Az ellentét megszüntetésének helyes módját a fentiek értelmében a VV. tanács ítéletének irányában látjuk. *B. S.*